

Európai
Bizottság

KÖZÉRTHETŐEN
AZ EURÓPAI UNIÓ
SZAKPOLITIKÁIRÓL

Kereskedelempolitika

**A szabad
kereskedelem
a gazdasági
növekedés egyik
mozgatórugója**

A piacok megnyitása élénkíti gazdaságainkat – a piacok megnyitásához pedig az EU aktív szabadkereskedelmi és beruházási politikáján keresztül vezet az út.

KÖZÉRTHETŐEN AZ EURÓPAI UNIÓ SZAKPOLITIKÁIRÓL

Ez a tájékoztató füzet a „Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról” című sorozat része. A sorozat azt hivatott bemutatni, mit tesz az EU a hatáskörébe tartozó szakpolitikai területeken, miért van szükség a tevékenységére, és munkája milyen eredménnyel jár. A sorozatot alkotó kiadványokat a következő internetcímen lehet letölteni:

http://europa.eu/pol/index_hu.htm
<http://europa.eu/!bY34KD>

TARTALOMJEGYZÉK

Miért van szükség uniós kereskedelempolitikára?	3
Hogyan alakítja az EU a kereskedelempolitikát?	7
Miből áll a kereskedelempolitika?	10
A kereskedelempolitika jövője	15
További információk	16

Hogyan működik az Európai Unió?
Tíz prioritás Európa számára
Az EU alapító atyái

Adópolitika
Bankok és pénzügy
Belső piac
Bővítési politika
Digitális egységes piac
Egészségpolitika
Éghajlat-politika
Élelmiszer-biztonsági politika
Energiapolitika
Foglalkoztatási és szociális politika
Fogyasztói ügyek
Gazdasági és monetáris unió és az euró
Határok és biztonság
Humanitárius segítségnyújtás és polgári védelem
Jogérvényesülés, alapvető jogok és egyenlőség
Kereskedelempolitika ✘
Költségvetés
Környezetvédelmi politika
Közlekedéspolitikai
Kulturális és audiovizuális politika
Kutatási és innovációs politika
Kül- és biztonságpolitika
Mezőgazdasági politika
Migrációs és menekültügyi politika
Nemzetközi együttműködés és fejlesztés
Oktatási, képzési, ifjúsági és sportpolitika
Regionális politika
Tengerügy és halászat
Vámpolitika
Versenypolitika

Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról: Kereskedelempolitika

Európai Bizottság
Kommunikációs Főigazgatóság
Polgárok tájékoztatása
1049 Brüsszel
BELGIUM

Hasznosnak találta ezt a kiadványt? Írja meg nekünk:
comm-publi-feedback@ec.europa.eu

Kézirat frissítve: 2016. február

Fénykép a fedőlapon és a 2. oldalon
© iStockphoto.com/Grzegorz Petrykowski
16 o. – 21 × 29,7 cm

PDF ISBN 978-92-79-55758-3
doi:10.2775/180992
NA-02-16-154-HU-N

Print ISBN 978-92-79-55742-2
doi:10.2775/64251
NA-02-16-154-HU-C

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2016

Printed by Bietlot in Belgium

© Európai Unió, 2016

Felhasználás a forrás megjelölésével megengedett. Az Európai Bizottság dokumentumainak további felhasználására vonatkozó politikát a 2011/833/EU határozat (HL L 330., 2011.12.14., 39. o.) szabályozza. A nem az EU tulajdonát képező képek felhasználási és sokszorosítási engedélyéért forduljon közvetlenül a jogtulajdonos(ok)hoz.

Miért van szükség uniós kereskedelempolitikára?

Az **Európai Unió kereskedelempolitikáját** két, a jelenlegi globális viszonyokat meghatározó tényező figyelembevételével kell szemlélni. Az első az, hogy az EU a világ gazdaság egyik legfontosabb szereplője, a második pedig az, hogy a globalizáció hatására a nemzetközi környezet folyamatosan változik.

Az EU a világ legnagyobb gazdasága, a legjelentősebb exportőr és importőr, élen jár a beruházások terén, a külföldi befektetések fő célpontja, nem utolsósorban pedig a legtöbb segélyt nyújtja az arra rászoruló országoknak. Az Unió lakossága a világ népességének csak 7%-át teszi ki, viszont az EU – ha az áruk és szolgáltatások összértékét jelző bruttó hazai termék (GDP) vesszük alapul – a világ összvagyonának több mint egynegyedét állítja elő.

A VILÁG LEGNAGYOBB GAZDASÁGGAL RENDELKEZŐ ORSZÁGAI (2014)			
	Folyó áron számított GDP (milliárd EUR)	Részesedés a világ GDP-jéből (%)	Bruttó államadósság a GDP %-ában kifejezve
Európai Unió (28 tagország)	13 946	17,1	88,1
Amerikai Egyesült Államok	13 058	15,9	104,8
Argentína	409	0,9	45,3
Ausztrália	1086	1,0	33,9
Brazília	1766	3,0	65,2
Dél-Afrika	264	0,7	46,0
Dél-Korea	1062	1,6	36,0
India	1544	6,8	66,1
Indonézia	669	2,5	25,0
Japán	3464	4,4	246,2
Kanada	1344	1,5	87,9
Kína	7796	16,6	41,1
Mexikó	972	2,0	49,8
Oroszország	1401	3,3	17,8
Szaúd-Arábia	562	1,5	1,6
Törökország	601	1,4	33,6
Világ	58 163	100,0	

Forrás: IMF – Világgazdasági kilátások.

Az EU határain belül az áruk, a szolgáltatások, a személyek és a tőke szabad mozgását biztosító egységes piac lehetővé teszi, hogy az Unió és tagállamai – más országokkal és régiókkal kereskedve – minél több munkahelyet hozhassanak létre. Az Európai Uniónak, nem pedig a tagállami kormányoknak kell gondoskodni arról, hogy ez a piac megfelelően működjön. Az EU feladata emellett az is, hogy ápolja a kereskedelmi kapcsolatokat a világ más országaival. Az EU – azáltal, hogy összehangolt, egységes álláspontot képvisel – sokkal nagyobb érdekérvényesítő képességgel bír a nemzetközi kereskedelmi tárgyalásokon, mintha a tagállamok külön-külön tárgyalnának. Az Európai Unió tevékeny gazdasági és politikai szereplő a világ színterén, és egyre több regionális és globális érdekkeltséggel és felelősségi területtel rendelkezik.

Az EU kereskedelme számokban

- Az EU részesedése a világ összes exportjából és importjából: 16,6% (2014-es adat)
- Az EU országaiba irányuló külföldi közvetlen befektetések: 4583 milliárd EUR (2014-es adat)
- Az EU országaiból származó külföldi közvetlen befektetések: 5749 milliárd EUR (2014-es adat)
- Árukereskedelmi többlet, a kőolajat nem beszámítva: megközelítőleg 350 milliárd EUR (2013-as adat)
- Kereskedelmi többlet a szolgáltatások terén: 163 milliárd EUR (2014-es adat)
- Uniós fejlesztési segély: 56,5 milliárd EUR (2013-as adat)

Az EU a világ egyik legnyitottabb gazdasága, és nagyon fontos, hogy a jövőben is az maradjon. A világ többi részével folytatott kereskedelem 1999 és 2010 között megkétszereződött, és jelenleg az EU tagállamaiba irányuló import csaknem háromnegyede vámmentesen vagy kedvezményesen hozható be az Unió területére. A továbbra is vámköteles termékeknek a vámilleték átlagos mértéke 2013-ban csak 2,3% volt az ipari termékek esetében, illetve 3,6% az összes árut tekintve. Az EU 59 ország legfontosabb kereskedelmi partnere. Ezzel szemben Kína 37, az USA pedig 23 ország esetében mondhatja el ugyanezt magáról. Az áruk és szolgáltatások európai külkereskedelme az uniós GDP 34%-át teszi ki – ez négy százalékponttal magasabb, mint az USA esetében. A világ egyik legjelentősebb piacaként az EU ugyanannyi mezőgazdasági terméket importál a fejlődő országokból, mint Ausztrália, az Egyesült Államok, Japán,

© iStockphoto/RainerPlendl

Manapság már nem mind egy helyen zajlanak a gépjárművek és sok más termék gyártásának munkafolyamatai

Kanada és Új-Zéland, noha az utóbbi országokban együttvéve kb. ugyanannyi ember él, mint az Unióban.

Ez a nyitottság adut jelent az EU kezében, hiszen körülöttünk a világ folyamatosan változik. A globalizáció a technikai haladás és a gazdasági liberalizáció révén lehetővé tette, hogy az áruk, a szolgáltatások, a tőke és az emberek a világ szinte bármelyik pontjára gyorsan és könnyen eljussanak, és a vállalatok számára is példátlan lehetőségeket biztosít a terjeszkedésre.

Globalizáció

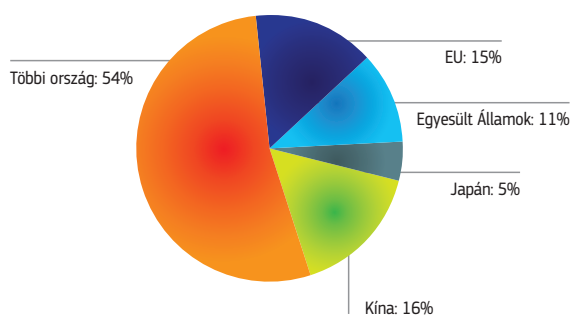
Manapság a termékek többségéről elmondható, hogy a gyártás különböző fázisai nem egy helyen zajlanak. Sokkal inkább az jellemző, hogy az áruk összetett munkafolyamat során nyerik el végleges formájukat, és a tervezés, a gyártás és az összeszerelés egyes szakaszaira a világ különböző pontjain kerül sor. Már csak elvétve fordul elő, hogy egy konkrét országot lehet feltüntetni származási országként.

Ez azzal jár, hogy sokkal árnyaltabban kell az export és az import kérdését megközelítenünk, hiszen egy-egy késztermékről nem lehet eldönteni, hogy azt behozták-e az ország területére, vagy ott állították-e elő.

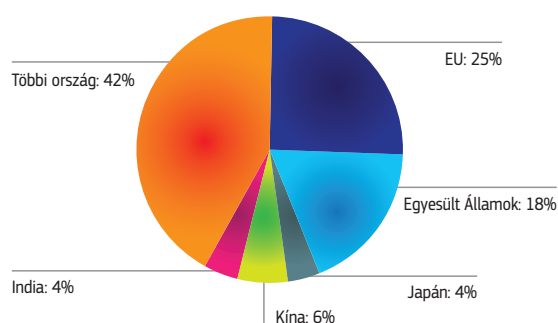
Más gazdasági nagyhatalmak, például Kína, India és Brazília gazdasági fejlődésének eredményeképpen kiéleződött a verseny az általuk előállított termékek ára és minősége tekintetében, és – ami talán még fontosabb – az energiaforrásokhoz és a nyersanyagokhoz való hozzáférés terén. Ezzel egyidejűleg ezekben az országokban új társadalmi csoportot képeznek azok a fogyasztók, akik komoly vásárlóerőt képviselnek, ráadásul ezeknek az országoknak a gazdasága jóval nyitottabb, mint 10 vagy 15 évvel ezelőtt volt. A kínai importvám 1996 és 2013 között 19,8%-ról 4,6%-ra csökkent. Ugyanebben az időszakban Indiában az importőröknek felszámított vámtarifák 20,1%-ról 6,2%-ra, Braziliában pedig 13,8%-ról 10,1%-ra estek vissza. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne hátráltatnák továbbra is más, kevésbé látható kereskedelmi akadályok az Unióból

A VILÁG KERESKEDELMI NAGYHATALMAI

Részesedés a globális áruexportból (2014)

Részesedés a szolgáltatások globális exportjából (2014)

Forrás: Eurostat és WTO.

© iStockphoto/Kikkerdirk

A szabad kereskedelem segítségével az EU könnyebben lábálhat ki a jelenlegi válságból

érkező áruk és szolgáltatások bejutását ezekben az országokba.

Szabad kereskedelem és versenyképesség

Az EU kereskelempolitikája szerves része az uniós prioritásoknak. Ez utóbbiak célja, hogy javítsák a foglalkoztatást, és hogy korszerűbbé, életképesebbé és fenntarthatóbbá tegyék az Unió gazdaságát. Ahhoz, hogy a belföldi gazdaság dübörögjön, az Uniónak egyre versenyképesebbé kell válnia globális versenytársaival szemben.

A szabad kereskedelem még soha nem játszott ilyen fontos szerepet a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés szempontjából. A behozatal kétharmadát az uniós gyártók számára szükséges nyersanyagok, köztes termékek és alkatrészek teszik ki. Nagyon fontos, hogy Európa gazdasági szereplői a jövőben is gond nélkül importálni tudják ezeket a termékeket. A behozható áruk mennyiségének korlátozása vagy az import megdrágítása bumerángthatást eredményezne, és mindenkinek a kárára válna, hiszen mind az Unión belül, mind az Unión kívül visszavetné az európai vállalatok versenyképességét, és növelné költségeiket.

A szabad kereskedelem hozzásegítheti az EU-t ahhoz, hogy kilábaljon a jelenlegi válságból, amely az Egyesült Államokban, a másodrendű jelzaloghitelek piacán 2007–2008-ban bekövetkezett krach nyomán alakult ki. A szabad kereskedelem – az egységes piac kiteljesítése és a kiemelt területeken, például a kutatás, az oktatás és az energia terén eszközölt EU-szintű célzott beruházások mellett – kulcsszerepet játszik az európai gazdaság élénkítésében.

Az EU-nak a feltörekvő piacgazdaságok vonatkozásában alkalmazott aktív szabadkereskedelmi politikája üzleti és növekedési lehetőségeket hozhat az Unió számára. A Nemzetközi Valutaalap előrejelzése szerint 2020-tól kezdődően a globális gazdasági növekedés 90%-a Európán kívül fog bekövetkezni (Kína önmagában a növekedés egyharmadát generálja majd).

Ígéretes gazdasági kilátások

Az Európai Bizottság számításai szerint a jelenleg zajló összes szabadkereskedelmi tárgyalás sikeres lezárása több mint 2%-kal növelheti majd az uniós GDP-t. Ez körülbelül Ausztria vagy Dánia gazdasági súlyával egyenlő. A szabadkereskedelmi tárgyalások sikeres lezárása ezen túlmenően több mint kétmillió munkavállaló megélhetését biztosíthatja EU-szerte.

A szabad kereskedelemben rejlő további előnyök

A nyitott piacok serkentik a gazdasági növekedést, és nagyszámú színvonalas munkahely létrejöttét eredményezik Európában és az uniós partnereknél egyaránt. Az EU-ban foglalkoztatott munkavállalók közül 31 millió ember állása – minden hetedik álláshely – közvetlenül vagy közvetve a világ többi részébe irányuló kiviteltől függ, melynek volumene kb. 50%-kal nőtt 1995 óta. A külföldi közvetlen befektetés is alapvető a munkahelyteremtés szempontjából. Az Európában működő amerikai és japán cégek 2012-ben több mint 4,2 millió alkalmazottat foglalkoztattak a különböző tagállamokban.

A kereskedelem liberalizációja ezenkívül újabb lehetőségeket nyit meg az innováció előtt, és hozzájárul a termelékenység javításához. A kereskedelem és a befektetés elősegíti az új ötletek térnyerését, az innovációt, valamint az úttörő technológiák és az előremutató kutatási eredmények széles körű bevezetését, és végeredményben javítja a termékek, szolgáltatások minőségét. Az EU-országokban tett megfigyelésekből kiindulva elmondható, hogy a gazdaság nyitottságának 1%-os mértékű növelése a rákövetkező évben 0,6%-os javulást eredményez a munkatermelékenységben.

A kereskedelemből származó előnyök között említendő a választék bővülése és az árak csökkenése, amit az olcsóbb importárúk, köztük az élelmiszerek, fogyasztási cikkek, valamint az Európában gyártott termékekhez behozott alkatrészek idéznek elő.

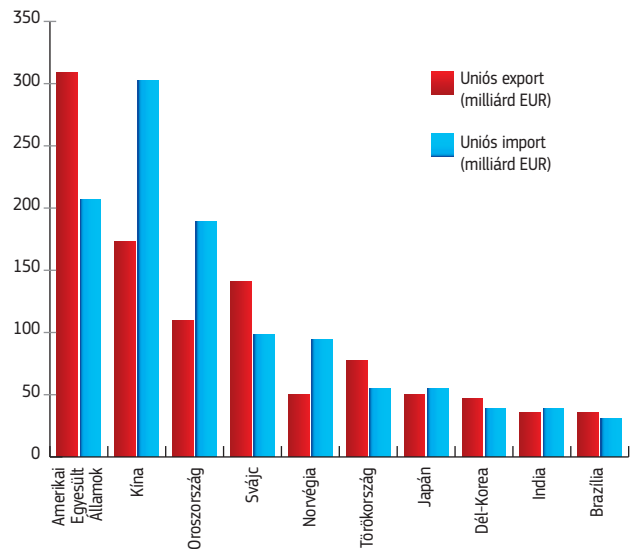
A kereskedelem nem csak áruk adásvételét jelenti: magában foglalja a szolgáltatások kereskedelmét is, és lényeges eleme a beruházás is

Nem csak áruk és szolgáltatások

A régebbi időkben, amikor a kereskedelem abból állt, hogy fizikai értelemben vett árukat a világ egyik részéből a másikba szállítottak, a kereskedelmi tárgyalások szinte kizárólag a vámtarifákra és a kvótákra összpontosultak. A gazdaság ma már sokkal összetettebb, így a kereskedelempolitika a tevékenységek óriási palettájára kiterjed, így például a szolgáltatásokra, a szellemi tulajdon-jogokra, a külföldi közvetlen befektetésre, a növény-, illetve állat-egészségügyi előírásokra, az ipari és nem ipari árukra, a licen szabályokra és az adózásra is.

Az EU nagy jelentőséget tulajdonít a tágabb társadalmi és környezetvédelmi kérdéseknek. A szabadkereskedelmi megállapodások segíthetnek előmozdítani a fenntartható fejlődést, a jó kormányzást és az emberi jogok érvényre juttatását is. Ahhoz, hogy a kereskedelem megfelelően működjön, nem elég csupán a vámtarifákat csökkenteni. A jogállamiság tiszteletben tartása elengedhetetlenül fontos ahhoz, hogy a kereskedelem stabil és megbízható jogi környezetben működhessen, ezért törekednünk kell a kevésbé nyilvánvaló kereskedelmi akadályok felszámolására, például a vámalakiságok egyszerűsítésére, a bürokrácia visszaszorítására és az etikátlan üzleti módszerek megszüntetésére.

AZ EU LEGNAGYOBB KERESKEDELMI PARTNEREI: ÁRUKERESKEDELEM

Afrika: import 156,3; export 154,6
 Közép- és Dél-Amerika: import 99,1; export 112,7
 Egyéb európai országok: import 458,0; export 431,1
 Észak-Amerika: import 233,9; export 343,3
 Óceánia: import 14,1; export 37,1
 Ázsia: import 706,5; export 589,6

Az adatok 2014-re vonatkoznak.
 Forrás: Eurostat.

Hogyan alakítja az EU a kereskedelempolitikát?

Az EU feladata a tagországok kereskedelempolitikájának alakítása. **Az uniós tagállamok nevében az Európai Bizottság folytat tárgyalásokat.** Ez azt jelenti, hogy az egyes tagállamok nem köthetnek kétoldalú kereskedelmi megállapodást nem uniós partnerországgal. Ez a hatáskör-átruházás az uniós szerződéseken alapul.

A szabadkereskedelmi megállapodások célja, hogy:

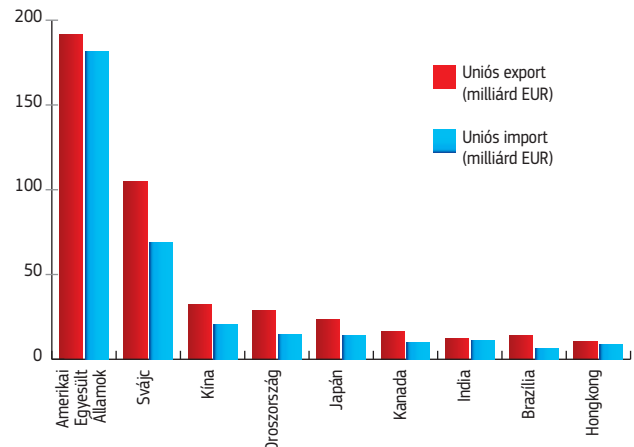
- új piacokat nyissanak meg az áruk és szolgáltatások előtt;
- fokozzák a beruházásvédelmet és növeljék a beruházási lehetőségeket;
- olcsóbbá tegyék a kereskedelmet a vámilletékek és a bürokrácia csökkentése révén;
- felgyorsítsák a kereskedelmet a vámkezelés megkönnyítése, valamint kompatibilis műszaki és egészségügyi normák rögzítése révén;
- növeljék a jogbiztonságot a szellemi tulajdon-jogok, a verseny és a közbeszerzések világosabb szabályozása révén;
- elősegítsék a fenntartható fejlődést a társadalmi és környezetvédelmi ügyekben folytatott együttműködés és párbeszéd elmélyítése, illetve az ilyen kérdésekkel kapcsolatos átláthatóság növelése révén.

Alkalmazkodás a változó körülményekhez

A globális ellátási láncokban megfigyelhető drasztikus változások azt jelentik, hogy nagyobb súllyal fog latba esni, hol keletkezik többletérték, mint az, hogy melyik országot jegyzik hivatalosan exportőrként. Az EU kereskedelempolitikája ezért arra irányul, hogy megőrizze és, ha kell, újradefiniálja az Unió helyét a globális ellátási láncokban, ahelyett hogy minden egyes termelési fázist az Unió területén próbálna tartani. A kereskedelem egyre inkább az értékek hozzáadásáról szól, a kutatástól és a fejlesztéstől kezdve a tervezésen át egészen a gyártásig, az összeszerelésig és a logisztikáig.

Ugyanez igaz az EU-n belüli ellátási láncokra is, ahol a gazdasági határok elmosódtak, és a kereskedelmi viszonyok változóban vannak. Amikor a cégek exportálnak, nemcsak abban az országban hoznak létre munkahelyeket, ahonnan az áruk és szolgáltatások származnak, hanem Uniós-szerte másutt is. A szolgáltatások különösen fontos szerepet játszanak

AZ EU LEGNAGYOBB KERESKEDELMI PARTNEREI: SZOLGÁLTATÁSKERESKEDELEM

Az adatok 2014-re vonatkoznak.
Forrás: Eurostat.

Határokon átívelő gyártási láncok

A termelési folyamatok egyre nemzetközibbé válnak, ami jól illusztrálható Kína példáján keresztül. A Kínában összeszerelt okostelefonok között van olyan márka, amelynek esetében a készülék értékének kevesebb mint 4%-a származik Kínából, Európából viszont több mint 16%-a. Azok között a mobiltelefonok, illetve táblagépek között pedig, melyek származási helye a címke szerint Kína, vannak olyanok is, amelyekről elmondható, hogy hozzáadott értéküket több mint 50%-ban Európában hozták létre. Ugyanez feltehetően egy sor, teljesen eltérő termék – pl. játékok és repülőgépek – esetében is igaz. Mindazonáltal a legtöbb országban a hazai hozzáadott érték továbbra is magas arányban van jelen az exportra termelt áruk értékében. Az EU esetében ez az arány 87%, Kínában pedig 76%. A globális értéklánccok egyre nagyobb fontossággal bírnak a nemzetközi kereskedelemben, és befolyással vannak az egyes országok munkaerőpiacára is. Azáltal például, hogy egyre több a kapcsolódási pont a termelési folyamatok terén az EU és Kína között, 2009-ben több mint 1,1 millió európai munkahely megléte a kínai exporttevékenységnek volt köszönhető, 5,5 millió kínai álláshe-lyet pedig az EU exporttevékenysége „tartott életben”.

abban, hogy az EU szervesen integrálódjon a globális ellátási láncokba, és hogy megmaradjanak az európai munkahelyek. Az európai áruexport által generált munkahelyek mintegy egyharmada olyan vállalkozásoknál keletkezik, amelyek kiegészítő szolgáltatásokat nyújtanak az exporttal foglalkozó

cégeknek. A szolgáltatások összességükben 50%-át hozzák létre annak a többletértéknek, amely a világ különböző térségeibe irányuló export révén keletkezik az EU gazdaságában.

Jóllehet a kis- és középvállalkozásoknak csak egy része folytat közvetlen exporttevékenységet, sokan szállítanak közülük alkatrészeket vagy tartozékokat, illetve nyújtanak szolgáltatásokat exportőr vállalatok számára. A német exportárúként jegyzett árucikkek például tartalmazhatnak Belgiumban, Lengyelországban vagy a Cseh Köztársaságban előállított köztes termékeket, alkatrészeket.

Szabadkereskedelmi megállapodások

Az EU jelenleg – az aktív szerepvállalás politikájának jegyében – átfogó szabadkereskedelmi tárgyalásokat folytat partnereivel. Ezek a partnerországok néha regionális csoportosulásba tömörülve vesznek részt a tárgyalásokban. A tárgyalások nyomán létrejött szabadkereskedelmi megállapodások kedvezményes hozzáférést biztosítanak az érintett országok piacaihoz. Ez a fajta preferenciális elbánás kivételt képez ugyan a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) által rögzített alapelv alól, miszerint minden kereskedelmi partnert egyenlő bánásmódban kell részesíteni, de nem ellentétes a WTO-szabályokkal.

A megállapodás tartalma függ attól, milyen messzire kíván vagy képes a szabad kereskedelem kialakítása terén az az ország vagy országcsoport menni, mellyel az EU tárgyalásokat folytat. Nincs olyan megállapodás, amely mindegyik ország esetében egységesen alkalmazható lenne. Mivel az EU partnereit más és más érdekek vezérik, a megállapodások az egyes országok konkrét helyzetéhez igazodnak. A fejlett országokkal és a feltörekvő gazdaságú országokkal kötött szabadkereskedelmi megállapodások gazdasági érdekeken és általában a részes felek piacainak kölcsönös megnyitásán alapulnak. Az afrikai, karibi és csendes-óceáni államokkal kötött gazdasági partnerségi megállapodások kereskedelmi és fejlesztési célokat egyaránt szolgálnak.

Az EU kereskedelempolitikájának homlokterében a kulcsfontosságú uniós partnerekkel – az USA-val, Kanadával

A gazdasági partnerségi megállapodások kereskedelmi és fejlesztési célokat egyaránt megfogalmazznak

és Japánnal – folytatott tárgyalások állnak, de az Unió kellő figyelmet fordít a feltörekvő gazdaságokra, például a BRICS-országokra (vagyis Brazília, Oroszországra, Indiára, Kínára és Dél-Afrikára) is. Ezek az országok alkotják a világgazdaság új motorját. Ezért nyilvánvaló előnyökkel kecsegtet az uniós exportőrök számára, ha az EU megállapodást tud kötni ezekkel az országokkal. Az EU-ból származó termékekre és szolgáltatásokra kivetett vámtarifa átlagos mértéke továbbra is 5% körül mozog világszerte, de néhány országban jóval magasabb ennél.

A szabadkereskedelmi megállapodások rendszerint több ágazatra és kérdéskörre kiterjednek, és menetrendet rögzítenek az egyes termékek vámtarifájának csökkentésére vonatkozóan. A legújabb (uniós) kereskedelmi megállapodások nem vámjellegű kérdésekre, például a szellemi tulajdon-jogok és a közbeszerzések kérdésére is kiterjednek. Ezenfelül számos kikötést – például származási szabályokat – tartalmaznak annak meghatározására, hogy mely termékek esetében jöhet szóba a vámok csökkentése vagy megszüntetése.

Ezek a megállapodások erősítik az uniós szabályrendszert, mely túlmutat a WTO keretein azáltal, hogy a kereskedelem szabályait belefoglalja a nemzetközi partnerekkel kötött átfogóbb szerződésekbe. Ez védi és ösztönzi a kereskedelmet, a befektetéseket.

Szellemi tulajdon

Európa globális gazdasági versenyképessége nagyban függ az innovációtól és az általa előállított termékek hozzáadott értékétől. Az európai ötletek, márkák és termékek hamisítása vagy jogsértő módon történő felhasználása aláássa a gazdasági növekedést és kifogja a szelet a munkahelyteremtés vitorlájából. Globalizálódó világunkban egyre fontosabb az európai feltalálók, alkotók és vállalkozások számára, hogy szerzői jogaik és a szellemi tulajdonhoz – a szabadalomhoz, a védjegyhez, a formatervezési mintához és a földrajzi eredethez – fűződő egyéb jogaik védve legyenek a hamisítványokkal és az illegális másolatokkal szemben.

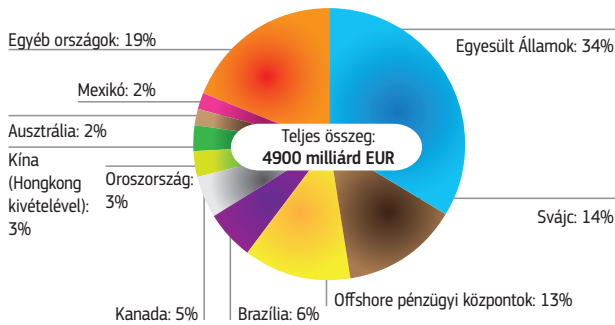
Az EU többféleképpen is védi a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokat. A WTO-n belül kiállt a szellemi tulajdon-jogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodás létrehozása mellett. Ezenkívül tárgyalásokat folytat azért, hogy a nemzetközi partnereivel kötendő kétoldalú megállapodásokba bekerüljenek az erre vonatkozó rendelkezések, és szorosan együttműködik az Unión kívüli országok hatóságaival a szellemi tulajdon-jogok védelme érdekében.

Befektetés

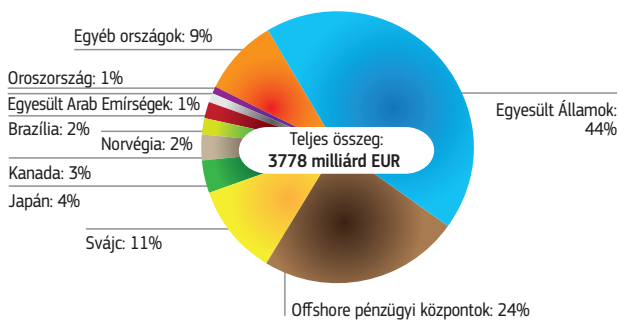
Az EU eszközli a legtöbb külföldi közvetlen befektetést a világon. Ezért támogatja, hogy világszerte egyértelmű szabályok biztosítsák ennek a finanszírozási formának a védelmét, mely központi szerepet játszik külföldi cégek és

HOL FEKTET BE AZ EU, ÉS MELY ORSZÁGOK FEKTETNEK BE AZ UNIÓBAN?

Az EU közvetlen külföldi befektetései

Közvetlen külföldi befektetések beáramlása az EU-ba

Közvetlen külföldi befektetés alatt azt értjük, amikor magánszemélyek vagy cégek részben vagy egészben vállalati tulajdont szereznek külföldön. Az EU közvetlen külföldi befektetései ennek megfelelően azokat az eseteket foglalják magukban, amikor EU-n kívüli országokban székhellyel rendelkező vállalatok kerülnek uniós polgárok vagy cégek tulajdonába. A közvetlen külföldi befektetések beáramlása az ezzel ellentétes folyamat gyűjtőnéve.

Az adatok 2013-ra vonatkoznak.

Forrás: Eurostat.

munkahelyek, valamint globális ellátási láncok létrehozásában.

Fontos, hogy a befektetők jogbiztonságot élvezzenek, s így stabil, kiszámítható, és megfelelően szabályozott környezetben, tisztességes feltételek mellett folytathassanak üzleti tevékenységet. Ennek teljesülését elsősorban a szolgáltatások kereskedelméről szóló általános WTO-egyezmény (GATS) biztosítja, és az EU arra törekszik, hogy ahol lehet, kétoldalú megállapodások révén tovább javítsa a jogbiztonságot.

A 2009-ben hatályba lépett Lisszaboni Szerződés felhatalmazta az EU-t, hogy tárgyalásokat folytasson nem uniós országokkal az ottani európai befektetések védelméről.

Közbeszerzés

Az Európai Unió elkötelezetten küzd azért, hogy az európai vállalatok a méltányosság elve alapján részt vehessenek nem uniós országok hatóságai által kiírt közbeszerzési eljárásokban. Az áruk vagy szolgáltatások beszerzésére, illetve építési beruházásokra – nagyszabású infrastrukturális projektekre (pl. út- vagy kórházépítésre) vagy éppen irodai

eszközök, informatikai berendezések megvásárlására – irányuló közbeszerzések összértéke világszerte éves szinten ezermilliárd eurót tesz ki.

2011-ben döntés született a közbeszerzésről szóló WTO-megállapodás módosításáról. Ez további fontos lépést jelentett a nemzetközi közbeszerzési piacok megnyitása felé. A Bizottság ebből kiindulva olyan szabályozás kialakítását javasolja, amelynek értelmében azoknak az Unión kívüli országoknak a cégei, melyek a WTO-szabályokat figyelmen kívül hagyják, és az uniós cégekkel szemben megkülönböztetést alkalmaznak, nem pályázhatnak európai szerződésekre.

Hogyan születnek a szabadkereskedelmi megállapodások?

A kereskedelmi tárgyalások megkezdését több hónapig tartó gondos előkészítő munka előzi meg. Ennek során a Bizottság nyilvános konzultációt folytat, felméri, hogy a megállapodás várhatóan milyen hatást fog kifejteni az európai vállalkozásokra és fogyasztókra, valamint hivatalos és nem hivatalos megbeszéléseket tart az érintett országgal vagy régióval arról, milyen kérdésekre terjedjen ki a megállapodás. Az átfogó előkészítő munka után a Bizottság engedélyt kér az (uniós kormányok képviselőiből álló) Miniszterek Tanácsától a tárgyalások megkezdésére. A Miniszterek Tanácsa meghatározza a megállapodásra irányuló tárgyalásokon a Bizottság által elérendő célkitűzéseket. A tárgyalások során – melyek általában több évig tartanak – a Bizottság rendszeresen tájékoztatja a Tanácsot és az Európai Parlamentet az elért előmenetelről. A Bizottság elkötelezett amellett, hogy a kereskedelmi megállapodások tárgyalási folyamatát a lehető leginkább átláthatóvá tegye, ezért weboldalán közléseket tesz ki az uniós tárgyalási javaslatokat, tájékoztató adatokkal és egyéb információkkal kiegészítve azokat. Emellett a Bizottság a civil szervezetek képviselőivel és egyéb érdekelt felekkel is egyeztet a tárgyalások menetéről, egyes konkrét kérdésekről pedig alkalmanként nyilvános konzultációt is folytat.

Miután létrejön a megállapodás, a Tanács hivatalos felhatalmazást ad annak aláírására. Az Európai Parlament, az új Lisszaboni Szerződésben rögzített hatáskörével élve, elfogadhatja vagy elvetheti a megállapodástervezetet, de nincs joga azt módosítani.

Az egyes uniós országoknak adott esetben szintén ratifikálniuk kell a megállapodást saját nemzeti eljárásukkal összhangban. Rendszerint lehetőség van arra, hogy a részes felek a megállapodást – ideiglenes jelleggel – már a hatálybalépés dátumát megelőző időszakban alkalmazzák.

Miből áll a kereskedelempolitika?

Az Európai Unió kereskedelempolitikáját három fő cselekvési irány jellemzi.

- Az EU egyrészt tevékeny szerepet játszik a WTO égisze alatt zajló többoldalú tárgyalásokban.
- Másrészt kétoldalú kapcsolatok kiépítésére és elmélyítésére törekszik egyes országokkal és térségekkel, és egyoldalú intézkedéseket fogantatosít, például preferenciális elbánásban részesít fejlődő országokat.
- Harmadrészt pedig átfogó stratégiát dolgozott ki és alkalmaz, mely a legfontosabb exportpiacokon meglévő konkrét akadályok megszüntetését célozza.

Többoldalú megközelítés

Az Unió a többoldalú fellépés híve. Kezdetől fogva határozottan támogatja a kereskedelmi tárgyalások dohai fejlesztési fordulóját, melyet a WTO 2001-ben nyitott meg, s amelynek célja, hogy tovább liberalizálja az áruk és szolgáltatások kereskedelmét, javítsa a fejlődő országok piaci hozzáférését, és felülvizsgálja a kereskedelmi szabályokat.

Ezeknek a tárgyalásoknak a sikeres lezárása óriási előnyökkel járna. Becslések szerint 2%-kal növelné a világkereskedelmet, és jelentősen egyszerűsítene a kereskedelmet, valamint a logisztikai folyamatokat és a szállítást. A résztvevők egymáséltól eltérő érdekei és a megbeszélések tárgyát képező kérdések összetettsége miatt azonban mind ez idáig nem sikerült tető alá hozni a megállapodást.

Kereskedelmi Világszervezet

A Kereskedelmi Világszervezet (World Trade Organization, WTO) 1995. január 1-jén jött létre. Elődje a második világháborút követően létrehozott Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (General Agreement on Tariffs and Trade, GATT) volt. Jelenleg 164 ország tagja a WTO-nak, további 20 pedig megfigyelői státusszal rendelkezik a világszervezetben. A WTO közreműködött annak a szabályrendszernek a kialakításában, mely megnyitotta a globális gazdaságot a kereskedelem előtt. A Kereskedelmi Világszervezet bábáskodik a kereskedelmi megállapodások megszületésénél, fórumot biztosít a felek számára a tárgyalások lefolytatásához, segíti a viták rendezését, nyomon követi a nemzeti kereskedelempolitikai fejleményeket, technikai segítséget és képzést nyújt a fejlődő országok számára, továbbá megszervezi az együttműködést más nemzetközi szervezetekkel. Ha a WTO tagjai a multilaterális szabályrendszer módosítását kezdeményezik, a kereskedelmi tárgyalások új fordulóra lépnek. A legutóbbi az ún. dohai forduló, mely jelenleg is tart.

SZABADKERESKEDELMI MEGÁLLAPODÁSOK

Az Európai Unió azon dolgozik, hogy – minden eddigit meghaladó mértékben – kölcsönös piacnyitást valósítson meg legfontosabb kereskedelmi partnereivel. Ennek legfőbb eszközét a szabadkereskedelmi megállapodások jelentik. 2006 előtt az EU kereskedelmi forgalmának kevesebb mint negyede alapult szabadkereskedelmi megállapodásokon. Ha a jelenleg folyó tárgyalások sikeresen zárulnak, ez az arány kétharmadra fog növekedni. 2012 végére az Európai Unió nem kevesebb, mint 28 hatályos kereskedelmi megállapodást hozott tető alá.

Az EU meghatározó szerepet tölt be a Kereskedelmi Világszervezetben

JELENLEG IS ALKALMAZOTT SZABADKERESKEDELMI MEGÁLLAPODÁSOK

- Keleti szomszédság: 2013-ban az EU lezárta a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség kialakítására irányuló tárgyalásokat Moldovával, Örményországgal és Grúziával azoknak a tárgyalásoknak a keretében, melyek tágabb társulási megállapodások megkötését célozták. Az Ukrajnával folytatott tárgyalások már korábban, 2011 decemberében lezárultak. A társulási szerződéseket (és a részüket képező mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodásokat) 2014 nyarán ratifikálta Moldova, Grúzia és Ukrajna. A Moldovával és Grúziával tető alá hozott megállapodásokban foglaltakat a felek 2014 szeptembere óta alkalmazzák ideiglenes jelleggel. Az Ukrajnával megkötött társulási megállapodás ideiglenes alkalmazása 2014 novemberében kezdődött meg a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodás kivételével, melynek ideiglenes alkalmazása 2016. január 1-jétől vette kezdetét. 2013 szeptemberében Örményország úgy határozott, hogy vámunióra lép Oroszországgal, és megszakította a társulási megállapodás megkötésére és ennek keretében a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség kialakítására irányuló tárgyalásokat az Európai Unióval.
- Peru és Kolumbia: A kereskedelmi megállapodás aláírására 2012 júniusában került sor. A megállapodásban foglaltakat Peru 2013 márciusa, Kolumbia pedig 2013 augusztusa óta alkalmazza ideiglenes jelleggel. Az ideiglenes alkalmazás első naptári évének végén az EU és Peru közötti kereskedelmi forgalom értéke 8,7 milliárd eurót, az EU és Kolumbia közötti kereskedelmi forgalom pedig 13,5 milliárd eurót tett ki. 2014 júliusában az EU és Ecuador lezárta azokat a tárgyalásokat, melyeket a felek abból a célból folytattak, hogy Ecuador csatlakozzon a megállapodáshoz.
- Dél-Korea: Az EU–Dél-Korea szabadkereskedelmi megállapodás 2011 júliusában lépett hatályba. A megállapodás az első azoknak az új generációs szabadkereskedelmi megállapodásoknak a sorában, melyek megkötése céljából az EU 2007-ben kezdeményezett tárgyalásokat. A Dél-Koreával megkötött megállapodás minden eddigi egyezményt maga mögé utasít a kereskedelmi akadályok felszámolása, illetve az európai és a koreai vállalatok közötti üzletkötés megkönnyítése tekintetében. A szabadkereskedelmi megállapodás végrehajtásának harmadik évében a Dél-Koreába irányuló uniós árukivitel 35%-kal bővült, és értéke elérte a 41,5 milliárd eurót. Ezzel összehasonlítva a megállapodás hatálybalépését megelőző évben 30,6 milliárd eurót tett ki az EU dél-koreai áruexportja. Ugyanezen időszak alatt azoknak az áruknek a kivitele, melyeknek exportját a szabadkereskedelmi megállapodás részben vagy egészben liberalizálta, az általános exportbővülésnél nagyobb mértékben növekedett: a teljesen liberalizált áruk esetében 46%-kal, a részlegesen liberalizált áruk esetében pedig 37%-kal.
- Chile: A 2002-es társulási megállapodás átfogó szabadkereskedelmi megállapodást tartalmazott, mely 2003-ban lépett hatályba. 2003 óta a kétoldalú kereskedelem a kétszeresére bővült – 2014-re összértéke 16 milliárd euróra növekedett. A Chile árubehozatalában való részesedést tekintve az Európai Unió a harmadik helyen áll, ami pedig a chilei exportot illeti, az EU a dél-amerikai ország második legnagyobb felvevőpiaca.
- Mexikó: A megállapodás hatálybalépésétől, azaz 2000 októberétől 2014-re a kétoldalú kereskedelem a kétszeresére – 21,7 milliárdról 46 milliárd euróra – bővült. Az EU és Mexikó aktualizálni fogják a megállapodást annak érdekében, hogy az jobban illeszkedjen az új generációs kereskedelmi megállapodások sorába, és tükrözze azokat a gazdasági változásokat, melyek megkötése óta végbementek Mexikóban.
- Dél-Afrika: A 2000 óta hatályos kereskedelmi, fejlesztési és együttműködési megállapodás szabadkereskedelmi övezetet hozott létre, mely a 90%-át lefedi az EU és Dél-Afrika – az Unió legfőbb afrikai kereskedelmi partnerországa – között megvalósuló kétoldalú kereskedelmi forgalomnak.
- Dél-mediterrán térség: Az EU 1995 és 2002 között társulási megállapodást kötött Algériával, Egyiptommal, Izraellel, Jordániával, Libanonnal, Marokkóval, a Palesztin Hatósággal és Tunéziával. A társulási megállapodások keretében szabadkereskedelmi megállapodások jöttek létre az EU és az említett országok között az árukereskedelem területén.
- Közép-Amerika (Costa Rica, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama és Salvador): Az EU és Közép-Amerika közötti társulási megállapodás aláírására 2012 júniusában került sor. A megállapodás kereskedelemre vonatkozó részét Honduras, Nicaragua és Panama esetében 2013 augusztusától, Costa Ricával és Salvadorral 2013 októberétől, Guatemalával pedig 2013 decemberétől kezdve alkalmazzák a felek ideiglenes jelleggel. 2013-ban a két régió közötti kereskedelem összértéke 12 milliárd eurót tett ki.
- Az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok csoportja (AKCS-országok): Az EU és az AKCS-országok gazdasági partnerségi megállapodásokat léptetnek életbe és hajtják végre. Az AKCS-országok több mint 30 éven át kedvezményes elbánásban részesültek Európában a piacra jutás tekintetében. Ez azonban nem lendítette fel kellőképp a helyi gazdaságok működését, és nem ösztönözte a várakozásoknak megfelelően a növekedést, illetve az AKCS-országokból az Unióba érkező import bővülését. Az új megközelítést képviselő gazdasági partnerségi megállapodások azt hivatottak elősegíteni, hogy az AKCS-országok világgazdasági integrációja felgyorsuljon, továbbá hogy a csoport tagjai fenntartható fejlődési pályára álljanak, és csökkenteni tudják a szegénységet. Négy megállapodás már életbe is lépett a következő térségek vonatkozásában: a Karib-térség (a megállapodás 14 országra terjed ki), Kelet-Afrika (Madagaszkár, Mauritius, Seychelle-szigetek, Zimbabwe), Közép-Afrika (Kamerun) és a csendes-óceáni térség (Pápua Új-Guinea és Fidzsi).

VÉGLEGESÍTETT, DE JELENLEG MÉG NEM HATÁLYOS SZABADKERESKEDELMI MEGÁLLAPODÁSOK

- Szingapúr: Az EU–Szingapúr szabadkereskedelmi megállapodás legnagyobb részét a felek 2013 szeptemberében parafálták. A beruházásvédelemről folytatott tárgyalások 2014 októberében zárultak le. A Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségébe (Association of South East Asian Nations, ASEAN) tartozó országok közül elsőként Szingapúr kötött megállapodást az Európai Unióval.

- Vietnam: Az EU és Vietnam közötti szabadkereskedelmi megállapodás tárgyalásai 2015-ben zárultak le. Ez fontos lépést jelent az EU és a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége között tervezett, régióközi szabadkereskedelmi megállapodás megkötése felé.
 - Kanada: 2014 szeptemberében zárultak le azok a tárgyalások, melyeket az EU és Kanada átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodás megkötése céljából folytatott egymással. A megállapodás a vámok 99%-át megszüntette, és számos más kereskedelemgátló akadályt is felszámolt. Teljes körű végrehajtását követően várhatóan 12 milliárd euróval növeli majd meg az uniós GDP-t. A megállapodás teljes szövege elérhető az interneten. A következő lépést az jelenti, hogy mindkét fél ratifikálja a dokumentumot, mely csak ezt követően lép hatályba.
 - Az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok csoportja (AKCS-országok): 2014-ben további három gazdasági partnerségi megállapodás megkötésére irányuló tárgyalás zárult le: Nyugat-Afrikával (ez a megállapodás 16 országra terjed ki), a Dél-afrikai Fejlesztési Közösséggel (SADC) (ez 6 országot érint) és a Kelet-afrikai Közösséggel (EAC) (ez 5 országot foglal magában).
- JELENLEG TÁRGYALT SZABADKERESKEDELMI MEGÁLLAPODÁSOK**
- Egyesült Államok: 2013 júliusában indultak meg a tárgyalások abból a célból, hogy transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség jöjjön létre az EU és az USA között. A transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség az Unió által valaha folytatott legambiciózusabb és leginkább stratégiai jelentőségű kereskedelmi tárgyalás. E partnerség megerősíti majd Európának az Egyesült Államokhoz, legfontosabb politikai szövetségeseinkhöz és legnagyobb exportpiacunkhoz fűződő kapcsolatát, és hatékony kísérleti terepet biztosít a globális szabályok számára. Az EU gazdasági kapcsolatai az Amerikai Egyesült Államokkal mind nagyságrendjüket, mind mélységüket tekintve egyedülállóak, de továbbra is jelentős fejlődési lehetőségeket rejtnek magukban. Tekintettel arra, hogy az átlagos vámtarifa hozzávetőleg 4%, a kapcsolatrendszer elmélyítése szempontjából a nem vámjellegű kereskedelmi akadályok lebontása jelenti a megoldást. Egy független szakértők által készített tanulmány szerint évente 119 milliárd euró gazdasági nyereséget hozhat az Európai Uniónak, ha nagy ívű kereskedelmi és beruházási partnerség jön létre és lép életbe közte és az Amerikai Egyesült Államok között.
 - India: Indiával 2007-ben kezdődtek meg a tárgyalások. A megbeszélések megindításával az EU első ízben tett kísérletet arra, hogy a kereskedelem kölcsönös, kétoldalú megnyitását kezdeményezze egy nagy, feltörekvő gazdasággal rendelkező országgal.
 - ASEAN (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége): A szövetségbe tartozó országokkal az EU kétoldalú tárgyalásokat folytat (lásd a Szingapúrról szóló fenti részt). A tárgyalások Malajziával 2010 májusában, Thaifölddel pedig 2013 márciusában indultak meg. Az Európai Unió számára az egyes ASEAN-tagországokkal létrehozni kívánt szabadkereskedelmi megállapodások eszközt jelentenek ahhoz, hogy távlati célját megvalósítva hosszabb távon régióközi megállapodást alakítson ki a térséggel.
 - Mercosur, azaz a Déli Közös Piac (Argentína, Brazília, Paraguay, Uruguay és Venezuela): 2013-ban a Mercosur jelentette az EU exporttevékenységének hatodik legnagyobb célpiacát. Az áruvitel összértéke 2013-ban elérte az 57 milliárd eurót. 2012-ben az uniós szolgáltatások exportja meghaladta a 21 milliárd eurót. Ha a tárgyalások sikerre vezetnek, vagyis ha megszületik az EU–Mercosur szabadkereskedelmi megállapodás, azzal a legnagyobb szabadkereskedelmi övezet jön létre két világrégió (Európa és Dél-Amerika) között, ami mindkét fél részére számottevő előnyöket biztosít majd.

A kereskedelemnek a fejlődő országok számára is előnyöket kell biztosítania

Az Egyesült Államokkal folytatott kereskedelmi tárgyalások

Az EU jelenleg is tárgyalásokat folytat a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség (TTIP) elnevezésű, tervezett megállapodásról, mely a Bizottság szándéka szerint azáltal segíti majd a polgárokat és a vállalkozásokat, hogy:

- megnyitja az Egyesült Államok piacait az uniós cégek előtt, ideértve a közszolgáltatásokat is;
- elősegíti azoknak az adminisztratív terheknek a csökkentését, amelyek az exporttevékenységet folytató cégek tevékenységét nehezítik;
- új szabályokat határoz meg abból a célból, hogy könnyebben és tisztességesebb feltételekkel lehessen a tengerentúlra termékeket exportálni, a tengerentúlról termékeket importálni és a tengerentúlon beruházni. A megállapodás emellett szigorú előírásokat fog tartalmazni az élelmiszer-biztonsággal, az egészségüggyel, a szociális védelemmel és az adatvédelemmel kapcsolatban.

- **Öböl-menti Együttműködési Tanács** (Szaúd-Arábia, Kuvait, Egyesült Arab Emírségek, Katar, Bahrein és Omán): Az Öböl-menti Együttműködési Tanácsba tartozó országok az EU fontos kereskedelmi partnerei. A felek a szabadkereskedelmi megállapodás megkötésére irányuló tárgyalásokat 2008-ban felfüggesztették, de informális szinten továbbra is kapcsolatokat ápolnak egymással.
- **Japán:** 2013 márciusában hivatalosan megindultak a szabadkereskedelmi megállapodás kialakítását célzó tárgyalások az EU és Japán között. A jelenleg is folyamatban lévő megbeszélések során többek között a következő kérdések kerülnek napirendre: az áruk és szolgáltatások kereskedelmének fokozatos liberalizációja, beruházások és közbeszerzések megvalósítása, valamint a nem vámjellegű kereskedelmi akadályok felszámolása.
- **Marokkó:** Az ún. mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség kialakítására irányuló tárgyalások 2013 márciusában kezdődtek meg az EU és Marokkó között.
- **Tunézia:** Az ún. mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség kialakítására irányuló tárgyalások 2015 októberében kezdődtek meg az EU és Marokkó között.

TERVEZETT TÁRGYALÁSOK

- **Dél-mediterrán térség** (Egyiptom és Jordánia): 2011 decemberében az uniós kormányok jóváhagyták, hogy tárgyalások induljanak a már korábban megkötött szabadkereskedelmi megállapodások elmélyítése és kibővítése céljából. Az első tárgyalások Marokkóval kezdődtek meg 2013 márciusában (lásd fent).

A társulási megállapodásoknak sok esetben központi elemét képezik a szabadkereskedelmi megállapodások. Az Európai

Unió ezenfelül több szomszédos országgal (Andorrával, San Marinóval és Törökországgal) vámuniót hozott létre. Az EU szabadkereskedelmi megállapodást kötött Európában a Feröer szigetekkel, Izlanddal, Norvégiával és Svájcjal, a dél-mediterrán térségben pedig Algériával, Egyiptommal, Izraellel, Jordániával, Libanonnal, Marokkóval, a Palesztin Hatósággal, Szíriával és Tunéziával. A Nyugat-Balkán országaival kialakított stabilizációs és társulási megállapodásokon túlmenően autonóm kereskedelmi szabályozás van érvényben az EU és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Albánia, Montenegró, Bosznia-Hercegovina, Szerbia és Koszovó (*) között.

Stratégiai kapcsolatok

- **Kína:** Kína ma az EU második legfontosabb kereskedelmi partnere az USA után, az EU pedig Kína első számú kereskedelmi partnere. 2013 novemberében az EU és Kína bejelentette, hogy tárgyalásokat kezdenek egy átfogó EU–Kína beruházási megállapodás létrehozásáról. A megállapodás nyomán fokozatos beruházásliberalizáció fog megvalósulni, és megszűnnek majd azok a korlátozások, melyek a kínai piacon gátolják az uniós befektetőket, az unós piacon pedig a kínai befektetők tevékenységét.
- **Oroszország:** Az EU Oroszország első számú kereskedelmi partnere: az EU-ból származik az országba érkező behozatal több mint fele, és az EU-ba irányuló kivitel aránya is meghaladja az 50%-ot az orosz összexporton belül. Oroszország 2012-ben belépett a Kereskedelmi Világszervezetbe, aminek köszönhetően csökkentek az orosz importvámok. Ezen túlmenően a WTO fórumot biztosít a két fél közötti problémák megvitatásához és megoldásához. Az uniós várakozásokkal ellentétben Oroszország kereskedelempolitikája az utóbbi időben a protekcionizmus irányába halad, amit súlyosbít az ukrán válság.

Fejlődő országok

Az Unió tevékenyen ösztönzi, hogy a fejlődő országok kiaknázzák a kereskedelem által nyújtott lehetőségeket annak érdekében, hogy kiépiítsék saját gazdaságukat, és javítsák a lakosságuk életszínvonalát. A kereskedelem bővülése megnövelheti exportjödelmüket, továbbá elősegítheti gazdaságuk diverzifikációját és nyersanyagoktól való elmozdulását. 1971-ben az Unió a fejlődő országok kivitelének fellendítése érdekében – elsőként a világon – általános preferenciarendszert (Generalized System of Preferences, GSP) és ennek keretében kedvezményes importtarifát vezetett be mindegyik fejlődő ország számára, rendkívül fontos segítséget nyújtva számukra ahhoz, hogy áruikkal bejussanak az európai piacokra.

Az utóbbi négy évtized folyamán azonban a globális gazdasági és kereskedelmi egyensúly drámai mértékben eltolódott. Sok fejlettebb gazdaságú fejlődő ország sikeresen integrálódott a világkereskedelmi rendszerbe, ugyanakkor növekedett azoknak a szegény országoknak a száma, amelyek egyre jobban lemaradnak a többiektől. A jelenlegi

(*) Ez a megnevezés nem érinti a jogállással kapcsolatos álláspontokat, továbbá összhangban van az 1244 (1999) ENSZ BT-határozattal és a Nemzetközi Bíróságnak a koszovói függetlenségi nyilatkozatról szóló véleményével.

kiélezett versenyben azokat az országokat kell vámkedvezményekben részesíteni, amelyeknek a legnagyobb szükségük van a kedvezményes elbánásra.

Az említett fejleményekre való tekintettel a megreformált általános vámkedvezményrendszer – mely 2014-ben lépett hatályba – célzottan a legkevésbé fejlett országoknak, valamint azoknak az országoknak hivatott előnyöket biztosítani, amelyek jövedelme az alacsony kategóriába vagy a közepes jövedelmi kategória alsó sávjába sorolható, és amelyeket az EU nem részesít más jellegű piacrajutási kedvezményekben. Jelenleg 88 ország alkotja ezt a csoportot. Az EU nem biztosít általános vámkedvezményeket olyan országok – pl. Oroszország, Brazília, Kuvait, illetve Szaúd-Arábia – számára, amelyeket a Világbank a magas jövedelmű országok közé vagy a közepes jövedelmű országok felső sávjába sorol. Azoknak a partnerországoknak sem ad az EU általános vámkedvezményeket, amelyek más formában már részesülnek – az általános vámkedvezményrendszer által biztosított kedvezményekhez hasonló vagy azoknál is jelentősebb (pl. szabadkereskedelmi megállapodásban rögzített) – piacrajutási kedvezményekben.

Különleges kezdeményezést jelent az ösztönzőként szolgáló GSP+ rendszer, mely további vámkedvezményeket biztosít a legsérülékenyebb országoknak, ha azok aláírják 27, az emberi és a munkajogokról, illetve a környezetvédelemről és a felelősségteljes kormányzásról szóló nemzetközi egyezményt. Az EU „fegyver kivételével mindent” elnevezésű kezdeményezése vám- és kvótamentességet biztosít a legkevésbé fejlett 49 országból származó termékek Európába történő behozatalára, a fegyverek és a lőszer kivételével.

Ezen túlmenően az Európai Bizottság különleges ügyfélszolgálatot működtet, melynek munkatársai négy nyelven (angolul, franciául, spanyolul és portugálul) adnak exporttevékenységgel kapcsolatos tanácsokat azon országok cégeinek, amelyek nem tudnak saját vállalataiknak tájékoztatást nyújtani az Európai Unióba irányuló kivitellel kapcsolatos kérdésekben.

Piacrajutási stratégia

A stratégia új lehetőségeket teremt az uniós cégek számára ahhoz, hogy termékeiket harmadik országokba, különösen olyan külföldi piacokra exportálják, amelyekre vonatkozóan nincs hatályban szabadkereskedelmi megállapodás. A Bizottság, az uniós tagállamok, a vállalkozások és a helyi szakembereket tömörítő szervezetek, pl. a kereskedelmi kamarák közötti partnerség segíti a kereskedelmi akadályok azonosítását és felszámolását.

A piacra jutást segítő adatbázis – mely az EU által működtetett ingyenes és interaktív szolgáltatás – információkat biztosít az Unión kívüli országok piacain érvényes feltételekről. Segítségével tájékozódni lehet az ágazatspecifikus kereskedelmi akadályokról és az importra vonatkozó vámalakításokról, ezen túlmenően pedig statisztikai adatokhoz, valamint számos tanulmányhoz is hozzá lehet férni.

Piacvédelem

A kereskedelmi tárgyalások segíthetnek azoknak a feltételeknek a megteremtésében, amelyek révén fel lehet virágoztatni a gazdaságot, de ugyanennyire fontos a már létező jogoknak és szabályoknak érvényt szerezni. Ha az utóbbi feltétel nem teljesül, az alááshatja az EU nemzetközi versenyképességét, ez pedig az uniós foglalkoztatás kárára válik.

A Bizottság kiemelt fontosságot tulajdonít annak, hogy a jogok és szabályok érvényre jussanak. Az intézmény ezért figyelemmel kíséri, milyen magatartást tanúsítanak kereskedelmi partnerei, hogy gyors válaszlépéseket tehessen, ha tisztességtelen módszerek alkalmazását vagy diszkriminatív, illetve aránytalan kereskedelmi akadályok meglétét tapasztalja. Példaként említhetők az utóbbira a szabadalmaztatás és az engedélyeztetés terén jelentkező nehézségek.

A szabályoknak többféle módon – diplomáciai és politikai kapcsolatok segítségével, tárgyalás útján, szabályozási együttműködés révén és a WTO közbenjárásával egyaránt – érvényt lehet szerezni.

A Kereskedelmi Világszervezet vitarendezési eljárásai jelentik a kereskedelmi jellegű nézeteltérések megszüntetésének legfőbb eszközét. A WTO bármelyik tagországa felterjeszhet vitás ügyet a világszervezet különbizottsága elé, mely a nemzetközileg elfogadott hatályos jogszabályok alapján megvizsgálja az ügyet. Mindegyik tagországnak a világszervezet által kiadott ajánlásoknak megfelelően kell eljárnia. Ha nem így tesznek, kereskedelmi kártérítéssel, illetve szankciókkal sújthatók.

A WTO-szabályokkal összhangban az EU saját eszköztárat hozott létre, mely azt hivatott biztosítani, hogy a kiélezett globális versenyben minden szereplő betartsa a piaci játékszabályokat. Az eszközök kialakítása során az EU nagy figyelmet fordított arra, hogy egyenlő versenyfeltételekről gondoskodjon, egyúttal pedig megakadályozza, hogy protekcionista módszerek alkalmazása révén visszaélések történjenek.

A verseny két okból kifolyólag – támogatások vagy dömping következtében – válhat tisztességtelenné. Az előbbi alatt azt értjük, amikor az állam támogatást nyújt valamelyik ágazatnak. Ez eltorzítja a versenyt, mivel a támogatásban részesített termékek mesterséges versenyelőnyhöz jutnak. Az utóbbi, azaz a dömping pedig azt jelenti, hogy az Unión kívüli országok gyártói olcsóbban forgalmazzák termékeiket az EU piacán, mint amennyiért áruikat rendes körülmények között saját országukban értékesítik.

A Bizottság vizsgálatot indít, ha azt gyanítja, vagy arról értesül, hogy valamelyik piaci szereplő vélhetően tiltott állami támogatásban részesül, vagy termékeit dömpingáron dobja piacra. Amennyiben megállapítást nyer a kereskedelmi szabálysértés ténye, az EU ún. kiegyenlítő intézkedéseket alkalmazhat, pl. többletvámokat vethet ki, hogy az érintett ország ne profitálhasson a versenyelőnyből, melyet tisztességtelen eszközökkel próbált a maga számára megteremteni.

A kereskedelempolitika jövője

Az EU továbbra is eltökélt amellett, hogy végrehajtja nagy ívű kereskedelmi programját. Hisz abban, hogy nyitott piacokra van szükség, és meggyőződése, hogy a kereskedelem része a gazdasági válságra adandó válasznak.

Az EU kereskedelmi partnerországainak és regionális kereskedelmi partnereinek is érdekében áll, hogy sikeresen lezárják az Unióval folytatott tárgyalásokat, mivel exporttermékeik számára az EU biztosítja a legnagyobb felvevőpiacot a világon.

A szabadkereskedelmi megállapodásoknak akadnak ellenzői is. Európában néha úgy állítják be a dolgot, hogy a szabadkereskedelmi megállapodások az uniós termelőket méltánytalanul versenyhátrányba hozzák a beáramló olcsó importtermékek gyártóival szemben. Európán kívül pedig az a vád éri az Uniót, hogy a szabadkereskedelmi megállapodások segítségével megpróbálja bevenni a helyi piacokat, különösen a fejlődő országokban, ami a bírálók szerint az ottani munkahelyek megszűnéséhez vezet. Ezek a kritikák figyelmen kívül hagyják a nekik ellentmondó bizonyítékokat, valamint azt a tényt, hogy a szabadkereskedelmi megállapodások nyilvánvaló előnyökkel járnak mind az EU, mind a partnerek számára.

Küzdelem a protekcionizmus ellen

Egyesek szükségszerűen a protekcionizmusban látják a megoldást számos alapproblémára. A legnagyobb iparosodott országokat tömörítő G20-as csoport hivatalosan ígéretet tett arra, hogy tagjai nem fogadnak el kereskedelmkorlátozó intézkedéseket, és késedelem nélkül fellépnek minden ilyen jellegű intézkedés ellen.

A mindennapi életben azonban a dolgok néha más irányt vesznek, mint amelyet a magas szintű csúcstalálkozókon megszülető megállapodások és elvi állásfoglalások kijelölnek. A G20-ak által tett ígéret ellenére úgy tűnik, hogy számos feltörekvő gazdaság vezet be előszeretettel potenciálisan kereskedelemtorzító intézkedéseket annak érdekében, hogy belföldi piacait megvédje a nemzetközi versennyel szemben.

Az EU a jövőben is fel fog lépni a protekcionizmus ellen. Importfüggéséből következően az Unió kevesebbet nyerne a réven, mint amennyit elveszítene a vámon, ha hasonló protekcionista intézkedéseket vezetne be. A behozatali költségek emelése mind az uniós határokon belül, mind azokon kívül rontaná az EU versenyképességét, aminek az európai termelés visszaesése és európai munkahelyek megszűnése lenne a közvetlen következménye. A kereskedelmi korlátozások 10%-os bővítése akár 4%-kal is csökkenthetné a nemzeti jövedelmet.

Az EU a világ vezető kereskedelmi régiója, ezért határozott érdeke fűződik ahhoz, hogy a piacok nyitottan és egyértelmű helyzetet teremtő szabályozási keretrendszerben működjenek. Az Unió tudatában van annak, milyen komoly felelősség hárul rá saját polgáraival és a világ többi részén élő emberekkel szemben, s ennek megfelelően folytatni fogja jelenlegi kereskedelmi stratégiáját, és eltökélten fel fog lépni annak érdekében, hogy multilaterális és bilaterális megállapodások segítségével nyitott és méltányos kereskedelmi rendszer jöjjön létre globális szinten.

A hollandiai kikötőváros, Rotterdam a világ egyik legnagyobb konténerkikötője

További információk

- ▶ Az EU kereskedelme: <http://ec.europa.eu/trade>
- ▶ Uniós kereskedelmi hírlevél: <http://trade.ec.europa.eu/eutn>
- ▶ Export Helpdesk – Online ügyfélszolgálat a fejlődő országok exportőrei számára:
<http://exporthelp.europa.eu/thdapp/index.htm>
- ▶ Piacra jutást segítő adatbázis: <http://madb.europa.eu>
- ▶ Kérdése van az Európai Unióról? Forduljon a Europe Direct szolgálathoz:
00 800 6 7 8 9 10 11 – <http://europa.eu/contact>

